

<https://doi.org/10.28925/2311-259x.2021.3.11>
УДК 81.531-161.2'25:801.6

Андрій Рижков

Національний автономний університет Мексики,
Національна школа мов, лінгвістики і перекладу,
Університетське містечко, Койоакан, 04510, Мехіко, Мексика
 <https://orcid.org/0000-0002-0387-6468>
ryzhkov@enallt.unam.mx

ЛАБОРАТОРІЯ ПЕРЕКЛАДУ КОРЕЙСЬКОЇ ПОЕЗІЇ УКРАЇНСЬКОЮ: ВІРШ КІМ МІНДЖОН «ВОНА ВПЕРШЕ... ПОЧАЛА ВІДЧУВАТИ»

У розвідці запропоновано два варіанти перекладу вірша сучасної південнокорейської поетеси Кім Мінджон українською мовою. Обидва – з відповідними коментарями, що дозволяють читачеві зазирнути у лабораторію перетворень, котрі відбуваються з оригінальним твором: його темпом, метрикою, стилістичними та виразовими засобами тощо. Отже, аналіз процесу прийняття рішень з відбору тих чи інших ресурсів, проведений на матеріалі перекладу твору «Вона вперше... почала відчувати» становить предмет дослідження. Мета статті – показати, чим зумовлені відповідні перекладацькі рішення. Водночас варто зазначити, що ця праця не ставить за мету провести вичерпний аналіз усіх аспектів, що можуть становити труднощі під час опрацювання оригіналу, а зосереджується лише на деяких прикладах.

З огляду на стабільний розвиток корезнавчих студій в Україні, а також на дедалі більшу зацікавленість корейською мовою, літературою та культурою, можна припустити, що робота стане в пригоді на заняттях з перекладу сучасної поезії Країни ранкової свіжості. Таким чином, актуальність розвідки пояснюється практичними потребами філологічної корейстики, а новизна – відсутністю перекладених творів, які б супроводжувалися перекладознавчими коментарями. Тож є сподівання, що ця робота буде корисною як матеріал для зіставного аналізу з оригіналом для опрацювання форм і варіантів перетворень і трансформацій.

Інтерес до постаті Кім Мінджон зумовлений відвертістю, критичністю і безпосередністю стилю мисткині, а також її увагою до зовсім неліричних і непростих тем.

У результаті дослідження було продемонстровано, які механізми залучаються перекладачем під час застосування двох відмінних підходів. Зокрема, було показано, що відбувається з темпом, виразовими та стилістичними засобами тощо. Водночас дослідження виходить з того, що єдиного правильного способу перекладу не існує. Тому праця лише запрошує до діалогу стосовно доцільності та необхідності прийняття певних перекладацьких рішень і тим самим робить наголос на значущості самого процесу авторефлексії під час роботи над іншомовним твором..

Ключові слова: корейсько-український переклад; корейська поезія; Кім Мінджон; перекладознавчий аналіз; коментований переклад; корейська література.

У Республіці Корея перехід до демократії відбувся наприкінці вісімдесятих років минулого століття. Проте цей здобуток зовсім не означає, що ідеологічне підґрунтя попередніх режимів, які поставали після закінчення громадянської війни 1953 р., було відмінним. Із поваленням останньої диктатури темпи глобалізації, динаміка якої ґрунтується на західних капіталістичних цінностях, тільки пришвидшилися.

У наші часи Південна Корея в колективній свідомості міжнародної спільноти вже більше не асоціюється з «розколом», «громадянською війною», «страйками» — боронь боже! — «бідністю», а натомість сприймається як взірць добробуту й видається Меккою всесвітнього споживацтва музики жанру *K-pop*, телесеріалів, ставши одним з економічних гігантів планети та навіть країною-експортером стилю життя. Словом, негативу ніби ніколи й не існувало. Нинішній імідж Республіки Корея — результат пильної та кропіткої

роботи її урядів над міжнародним образом держави, що розгорнулася десь на початку нового тисячоліття і, ясна річ, триває й понині¹.

Проте існує чимало «побічних ефектів» стрімкого і приголомшливого розвитку. Річ у тім, що політика позиціонування образу держави спрямована зокрема й на те, аби позитивної інформації про країну у світових медіа було більше, ніж незручної. На противагу ж офіційному дискурсу митці слова відверто говорять про своє бачення дійсності. Так, за оцінками літературних критиків, вірші Кім Мінджон «є уособленням тривоги, що межує з безумством істот, приречених на існування в рамках потворної системи під назвою “капіталізм”» (김혜영, 2016, с. 152). Твори мисткині змальовують буденність, яка іноземним споживачам *K-pop* або телесеріалів, чий уявлення

¹ Докладніше про іміджевий брендинг Республіки Корея див. Ryzhkov & López Rocha (2017).

про країну живляться продуктами індустрії розваг, навряд чи видалася б привабливою. Разом із тим реальність, яка відкривається шанувальникам творчості поетеси, не вигадка і не бажання дошкулити чи звести нанівець зусилля уряду (і, зрозуміло, існують не для деконструювання дискурсів владних структур), а є потребою розповісти світові про внутрішні переживання. Змальовуючи повсякдення власної Кореї, яка навряд чи має щось спільне з країною «економічного дива на річці Хан», Кім залишається вірною собі й тим самим служить пріоритетам суспільства.

Поетеса народилася в 1976 р. в Інчхоні, закінчила університет Джунган за фахом «літературна творчість», є лауреаткою багатьох престижних премій, з-поміж них і «Мун'є Джунган» (김민정, 2017, с. 111). У своїй творчості прямодушно розповідає про те, як вона відчуває світ, торкаючись тем, на які інші митці пишуть неохоче. Її вірші, як зізнаються критики, «відверті і провокаційні», тому часто викликають «ніяковість і відчуття незручності» (라동철, 2009). Поетеса, «не добираючи висловів, і без вагань ріже щирю правду, про яку інші ніяк не наважаться говорити» (라동철, 2009).

Вірш «Вона вперше... почала відчувати» можна назвати символічним. По-перше, уся збірка, у якій він надрукований, має однойменну назву². По-друге, як свідчить сама поетеса, реальні події на станції Чхонан послужили поштовхом до літературної діяльності після значної перерви, адже в той момент «поезія наблизилася до неї, і від її поступу аж сироти повиступали на шкірі» (라동철, 2009). Нехай відчуття потреби писати прийшло не вперше в житті, проте принаймні тоді проявилася найвиразніше.

Так, у вірші змальовується реальність, надто далека від тих ринад, що їх рекламує офіційна пропаганда. У ньому і майже голий жибрак, ніби на противагу поширеним уявленням про відсутність бідності, і цілком обгрунтовані³ побоювання жінки за свою безпеку як антитеза розповсюдженому дискурсу про «одну з найбезпечніших країн світу», а ще на другому плані можна помітити питання гендерної рівності, соціального захисту, ефективності роботи транспорту тощо.

Українські корезнавчі студії доби незалежності демонструють дедалі більшу зацікавленість корейською поезією. Водночас перекладів творів з оригіналу обмаль, а праці з перекладацькими коментарями взагалі не трапляються на очі. Тож ця розвідка пропонує два варіанти вірша «Вона вперше... почала відчувати» українською мовою, а також аналіз деяких стратегій вибору мовних

засобів при перекладі оригіналу з корейської мови. Практична значущість такого підходу полягає в можливості зазирнути в процес прийняття рішень, що лежать в основі перекладацької роботи. І попри те, що подається обмежена кількість прикладів, необхідність подібного екскурсу зумовлена передусім педагогічними потребами викладання художнього перекладу. Іншими словами, зупиняючись на мотивах відбору тих чи тих мовних засобів і культурних елементів, дослідження вдається, відповідно до термінології Лоуренса Венуті, до аналізу «інтерпретантів» (2013, с. 181). Визнаючи кожен результат як тимчасовий, дослідник зазначає, що для перекладачів важливою є саморефлексія — мати чітке уявлення про процес, тобто які саме «інтерпретанти» вони застосовували і з яких причин (2013, с. 246).

Оригінал написано без жодного розділового знаку, навіть там, де подається пряма мова. Проте текст сприймається легко завдяки правильній побудові речень відповідно до синтаксичних норм корейської мови. Єдиними винятками з інверсивним або нетиповим порядком слів є мова безхатка та інформація на електронному табло, представлена одним поширеним реченням і окремими лексемами. Образний ряд твору вирізняється конкретністю та стислістю. Серед виражальних засобів трапляються каламбур (останній рядок) і ономотопея (третій рядок) тощо.

그녀가 처음, 느끼기 시작했다

천안역이었다

연착된 막차를 홀로 기다리고 있을 때였다
어디선가 툭툭 이 죽이는 소리가 들렸다
플랫폼 위에서 한 노숙자가 발톱을 깔고 있었다
해진 군용 점퍼 그 아래는 팬티 바람이었다
가랑이 새로 굽슬 빠져나온 털이 더럽게도 까맣다
아가씨, 나 삼백원만 너무 추워서 그래
육백원 짜리 네스카페를 뽑아 그 앞에 놓았다
이거 말고 자판기 커피말이야 거 달달한 거
삼백원짜리 밀크커피를 뽑아 그 앞에 놓았다
서울행 열차가 10분 더 연착될 예정이라는 문구가
전광판 속에서 빠르게 흘러갔다 천안두리인력파출소
안내시스템 여성부 대표전화 041-566-1989
순간 다급하게 펜을 찾는 손이 있어
코트 주머니를 뒤적거리는데
게서 따뜻한 커피 캔이 만져졌다
기다리지 않아도 봄이 온다던 그 시였던가
여성부를 이성부로 워던 밤이었다

(김민정, 2009, с. 95)

² Див.: 김민정 (2009).

³ Офіційна статистика говорить сама за себе — див., наприклад, один зі свіжих звітів Міністерства гендерної рівності: http://www.mogef.go.kr/nw/enw/nw_enw_s001d.do?mid=mda700&bbtSn=708312

Корейській віршованій мові рима не властива. Отже, намагаючись зберегти форму і максимальну передати зміст оригіналу, у перекладі українською отримуємо те, що за багатьма ознаками відповідає визначенню верлібру.

ВОНА ВПЕРШЕ... ПОЧАЛА ВІДЧУВАТИ

Якось на станції Чхонан

Чекала на самоті останню електричку, що запізнювалася.
«Клац-клац» долинуло звідкись, неначе хтось чавив вошей.

На платформі якийсь безхатченко обрізав нігті на ногах.

На ньому з одягу лише потертий бушлат і труси.

Волосся, що стирчало крізь діру між ногами, було чорним від бруду.

— Дівчино, мені б оце лише триста вон, надто холодно ж бо.

Купую в автоматі «Нескафе» за шістсот і ставлю перед ним.

— Та не такої, а тієї солодкої кави у стаканчику.

Купую в автоматі каву з молоком за триста вон і ставлю перед ним.

Повідомлення «Електричка до Сеула запізнюється ще на 10 хвилин»

Швидко промайнуло на табло. «Центр зайнятості міста Чхонан “Дурі”

(чи, може, йшлося про поліцейський відділок?),

041-566-1989 телефон чергового довідкової при Міністерстві гендерної рівності».

Тієї ж миті похапцем заходилася шукати ручку,

Намагаючись намацати її в кишенях пальта.

Аж раптом пальці торкнулися теплої бляшанки «Нескафе».

Як там у тому вірші Лі Сонбу, «Весна приходить, хоч і не чекай на неї»,
либонь?

Тієї ночі поплутала міністерство з поезією.

(переклад Андрія Рижкова)

Утім, коли маємо справу з такими далекими мовами та культурами, як корейська й українська, точність перекладу все одно залишається умовною категорією, навіть за необов'язкового римування, що, здавалося б, сприяє наближенню до оригіналу. Варто лише подати дослівний переклад перших двох речень, аби стало зрозуміло, про що йдеться.

천안역이었다

연착된 막차를 홀로 기다리고 있을 때였다

Досл.: «Чхонан станція [була]. Запізнився [що] останній потяг самотньо в очікуванні перебувати пора [була]».

І навіть такий, здавалося б, дослівний переклад усе одно не унаочнює абсолютно всіх особливостей мови оригіналу. Тож можна сказати, що в поданому вище художньому перекладі вдалося передати зміст (або, як часто кажуть, «дух») оригінального твору, відтворивши його іншомовними засобами. Далі докладніше зупинимось на окремих прикладах перекладацьких рішень.

Нерозповсюджене речення 천안역이었다 (досл. «Чхонан станція [була]»), яке можна було б перекласти як «Це сталося на станції Чхонан», структурно було включено до складу наступного речення на правах обставини, тобто «Якось на станції Чхонан...»

Досить поширеним явищем, без якого складно уявити корейський художній дискурс, є вживання

ідіофонів: **톡톡** *t'ok-t'ok*⁴ може як вживатися на позначення звуку, що виникає при лусканні вошей, так і виступати ономапоєю, що передає стукіт манікюрних щипчиків, коли ними обрізають нігті. Використовуючи зазначену лексему, авторка дає зрозуміти, що спочатку звук увів головну героїню в оману, проте його походження незабаром з'ясується. При доборі відповідника корейському ідіофону ми стикнемося з тим, що діапазон значення «клацання» для носія української мови буде ширшим, адже звук можуть утворювати і копита, і підкови, і ключі⁵, а ще затвор, замок, зуби⁶ тощо. Отже, **톡톡** *t'ok-t'ok* і «клац-клац» не тотожні, проте невідповідність денотативного плану компенсується контекстом.

Словосполучення **군용 점퍼** (військовий джемпер) було перекладено як «бушлат», до значення якого входить сема «військовий». А вираз

더럽게도 까맣다 (досл. «брудно чорніло») без втрат можна перекласти як «було чорним від бруду».

Прямій мові безхатька властива недоговореність, він непрямо просить гроші на каву, посилаючись на холод. Корейське речення оформлене без вживання дієслова:

아가씨, 나 삼백원만 너무 추워서 그래

Досл.: «Дівчино[,] я триста вон[,] дуже холодно бо».

Отже, перекладацьке рішення полягало в доборі такої форми, яка б унікала дієслів «(по)дай(те)», «позич(те)», «(не) знайдеться» тощо. З іншого боку, було важливим передати розмовний стиль:

«Дівчино, мені б оце лише триста вон, надто холодно ж бо».

Вираз **네스카페(커피)를 뽑다** є широко вживаним у Кореї і, виходячи суто з денотативного значення дієслова, дослівно мав би перекладатися як «витягувати “Нескафе” (каву)». Проте такий варіант найімовірніше залишить українського читача наодинці зі здогадами: «Звідки?» Тому краще відразу пояснити, що йдеться про купування кави в автоматі (а не в магазині чи кав'ярні, наприклад):

«Купую в автоматі “Нескафе” за шістсот і ставлю перед ним».

⁴ Тут і далі транскрибування слів корейської мови латиницею подається відповідно до системи Макк'юна-Райшауера.

⁵ <http://sum.in.ua/s/klacannja>

⁶ <http://sum.in.ua/s/klacaty>

Фонові знання про південнокорейський побут, ясна річ, допомагають у розв'язанні перекладацьких завдань, зумовлених необхідністю дотримуватися точності. Так, безхатко відмовляється від кави за шістсот вон і наполягає на сурогаті за триста, виходячи з власних уподобань:

이거 말고 자판기 커피말이야 거 달달한 거

Досл.: «Не такої[,] а з автомата каву ж [кажу][,] ту[,] солодку».

Вартість «солодкої», яку мав на увазі чоловік, указує на те, що він просив найдешевшої, і вона продається не в бляшанках, як у випадку з уже згаданим «Нескафе». Тож уточнення стосовно посудини для рідини не буде зайвим:

«Та не такої, а тієї солодкої кави у *стаканчику*».

Метафоричний вираз *문구가 흘러갔다* (досл. «повідомлення пропливло») було передано більш загальним «повідомлення промайнуло». Авторка уточнює, що інформація з'являлася і зникла швидко. А отже, головна героїня встигала розрізнити, що її потяг запізнювався ще на 10 хвилин, а решту повідомлень уже сприймала так собі. Тож подання декількох лексем разом — як *천안두리인력파출소* (досл. «Чхонан “Дури” робочої сили поліцейський відділок») — підкреслює вибіркове або неточне осмислення інформації. Цей фрагмент було перекладено з уведенням у дужках відповідного запитання, а також з уточненням назв двох установ:

«Центр зайнятості міста Чхонан “Дури” (чи, може, йшлося про поліцейський відділок?)»

Назву державної установи *여성부* (досл. «Міністерство жін[ок]») було перекладено як «Міністерство гендерної рівності» попри те, що в оригінальному терміні відсутні семи «гендерний» і «рівність».

У наступній частині оригіналу можна помітити тропізований образ рук.

순간 다급하게 펜을 찾는 손이 있어

코트 주머니를 뒤적거리는데

Досл.: «Миттю похапцем є [або: знайшлися] руки, що шука[ли] ручку, порпа[ючись] у кишенях пальта».

Зміст відрізка такий: «Ще мить — і руки похапцем заходилися шукати ручку, порпаючись у кишенях пальта». Якщо подальші перетворення потребують уникнення стилістичної фігури оригіналу, наприклад для запобігання тавтології, то з «рук» (частини) можна перейти на особу («ціле»):

«Тієї ж миті [або: Ще мить — і] похапцем заходилася шукати ручку,

Порпаючись [або: Намагаючись намацати її] у кишенях пальта».

Далі йдеться про відкриття:

게서 따뜻한 커피 캔이 만져졌다

Досл.: «Там тепла бляшанка кави відчулася (на дотик) [або: намацалася]».

Заміна неперехідного дієслова перехідним, ясна річ, передбачає використання іншого підмета. Ним

може бути сама особа або іменник «пальці». Плеонастичне «там» варто залишити поза дужками. Крім того, не буде зайвим уточнити, що йдеться про бляшанку, від якої відмовився безхатко:

«Аж раптом *пальці торкнулися* теплої бляшанки “Нескафе”».

Від дотику в пам'яті головної героїні виринають рядки, що належать відомому корейському поету. Перекладу підлягає складне речення з формативом поступки, що приєднується до основи присудка першої частини:

기다리지 않아도 봄이 온다

Досл.: «Попри те, що [або: Навіть якщо] (на неї) не чека[єш], весна приходить».

Іншими словами:

«Весна приходить, хоч і не чекай на неї».

Зазначена цитата вмонтована в питальне речення вірша Кім Мінджон, яке вказує на непевність головної героїні стосовно того, а чи точно передано зміст цитованої частини:

<...> 그 시였던가

Досл.: «<...> чи той вірш був?»

Приводячи у відповідність до норм української мови, отримуємо:

«Як там (було) у (тому) вірші?»

Тож, додавши ім'я автора цитати — до цього спонукає подальший зміст, — а також оздобивши питальне речення прислівником на позначення сумніву, отримуємо:

«Як там у тому вірші Лі Сонбу, “Весна приходить, хоч і не чекай на неї”, либонь?»

Останній рядок оригіналу побудовано на каламбурі. Річ у тім, що ім'я згаданого у творі поета Лі Сонбу (*이성부 Yi Söng-bu*) співзвучне корейському терміну на позначення Міністерства гендерної рівності (*여성부 yösöngbu*):

여성부를 이성부로 읽던 밤이었다

Досл.: «“*yösöngbu*” як “*Yi Söng-bu*” прочитана ніч [була]».

Іншими словами, виходить, що «Тієї ночі прочитала “*yösöngbu*” як “*Yi Söng-bu*”». Тому, узагальнивши одну частину і спростивши іншу, можна завершити переклад таким чином:

«Тієї ночі поплутала міністерство з поезією».

Вервечка перекладацьких рішень, що їх описано в коментарях, дає змогу збагнути, наскільки оригінал віддалений від еквіваленту українською мовою. Проте, якщо ще наблизити переклад до читача, оздобивши його римою, тоді, поза сумнівом, неминуче доведеться вдатися до введення додаткових мовних елементів. Головне завдання, що постає з такого заміру, — зберегти початковий зміст і намагатися уникати невмотивованих девіацій. Іншими словами, йдеться, за висловом М. Бейкер, про пошук «подібного значення, але у відмінній формі» (1992, с. 71).

Отже, далі вдамося до експерименту, що полягає у створенні такого перекладу, де обов'язковою умовою є наявність рими. Якщо за умови передачі

твору в римованій формі без іще глибших трансформаций оригіналу не обійтися, то слід попіклуватися про створення на виході такого тексту, який би був прагматично та естетично прийнятний цільовій аудиторії, але водночас зберігав би змістово-образний план.

ВОНА ВПЕРШЕ... ПОЧАЛА ВІДЧУВАТИ

В обіймах сутінок вже станція Чхонан,
А я все жду останню електричку.
Десь забарився потяг мій в ту нічку...
Сидіти тут на самоті — ото вже неталан...

І раптом чую: «Клац!» А потім ще раз: «Клац!»
Невже хтось чавить вошей? Який жах!
Дивлюся — ні, вмостившись на платформі,
Безхатченко зрізає нігті на ногах.

Бушлат потертий і труси —
Це все, що голе тіло покривало.
Зирк нижче — а зі шмаття навскоси
Волосся чорне від багнуки визирало.

— Гей, дівчино, на каву не даси?
Так зимно, що аж дрижаків наївся.
«Гаразд», — міркую я і, тільки б відчепився,
В бляшанці «Нескафе» гарячий ставлю перед ним.

— Та не такої, а в стаканчику б мені...
Тієї, солоденької кавусі... —
Сказав, немов були ми друзі.
Окей — і каву з молоком я простягаю візаві.

Ось бачу на табло швидкий я літер плин.
Читаю: потяг до столиці
Іще на стільки-то хвилин...
Хвилин на десять забариться.

Біжать окремі фрази і слова...
Майнуло: «центр зайнятості», «Дурі»...
Чи не поплутала із «відділком», бува?
Перемішались ноти в партитурі...

Ось номер телефону наздогін.
Чи то чергового, чи довідкової «Мінжін» —
Жіноче міністерство, іншими словами —
Не стишують ходи, пливуть слова рядками.

І, наче номер той — важливий,
Немов якесь раптове відкриття,
Заходилась шукати ручку метушливо
З надією торкаючись кишень пальта.

І раптом мац — ще теплий «Нескафе» в кишені —
Прогнало відчуття тепла журбу.
Думки завирували, мов скажені,
І пригадалися рядки із Лі Сонбу.

«Весна прийде, хоч і не жди її» — так, наче?
Отак, бува, читаєш про «Мінжін»,
А підсвідомо прагнеш ти, одначе
Торкнутися поезії вершин.

(переклад Андрія Рижкова)

Будь-який переклад передбачає доволі непростий вибір і компромісні рішення (Miller-Naudé & Naudé 2010, с. 314). Аби їх унаочнити, варто розглянути кожну строфу окремо, зіставляючи її з відповідним змістом верлібру. У лівій колонці виокремлено додану інформацію.

Перша строфа	Відповідник з верлібру
<p><i>В обіймах сутінок</i> вже станція Чхонан, А я все жду останню електричку. Десь забарився потяг мій <i>в ту нічку</i>... <i>Сидіти тут</i> на самоті — <i>ото вже неталан</i>...</p>	<p>Якось на станції Чхонан Чекала на самоті останню електричку, що запізнювалася.</p>

Появу «сутінок» і «ночі» можна пояснити тим, що останній потяг подають зазвичай дуже пізно. Залучення дієслова «сидіти» в значенні «перебувати» зумовлюється очевидною потребою вимушеного очікування. Єдиним довільним, на перший погляд, судженням, що не впливає з оригіналу, є завершальне «ото вже неталан». Утім пізня година, холод, почуття самотності, а також неясність стосовно часу прибуття електрички є тією фоновою інформацією, у яку цілком логічно вписується використання зазначеного виразу.

Друга строфа	Відповідник з верлібру
<p>І раптом чую: «Клац!» А потім ще раз: «Клац!» Невже хтось чавить вошей? <i>Який жах!</i> <i>Дивлюся</i> — <i>ні</i>, вмостившись на платформі, Безхатченко зрізає нігті на ногах.</p>	<p>«Клац-клац» долинуло звідкись, неначе хтось чавив вошей. На платформі якийсь безхатченко обрізав нігті на ногах.</p>

Цілком природно припустити, що в ситуації, коли людина чує звук і негайно асоціює його з чавленням вошей, ідеться про почуття відрази. Також із контексту впливає, що головна героїня збагнула помилковість першого висновку стосовно походження звуку тільки тоді, коли розгледіла, чим насправді займався безхатько.

Третя строфа	Відповідник з верлібру
<p>Бушлат потертий і труси — Це все, що <i>голе</i> тіло покривало. <i>Зирк нижче</i> — а зі <i>шмаття</i> навскоси Волосся чорне від багнуки визирало.</p>	<p>На ньому з одягу лише потертий бушлат і труси. Волосся, що стирчало крізь діру між ногами, було чорним від бруду.</p>

По суті, епітет «голий» є плеонастичним, адже з контексту й так зрозуміло, що іншого одягу на чоловікові не було. Утім уживання згаданого слова вмотивовується потребою оптимізації ритму. Інформація про переміщення зору нижче є компенсацією відрізка «між ногами», адже в обох випадках можна здогадатися, де саме сконцентрований погляд. Наявність дірок змальовує в уяві образ дрантя.

<i>Четверта строфа</i>	<i>Відповідник з верлібру</i>	<i>Шоста строфа</i>	<i>Відповідник з верлібру</i>
— Гей, дівчино, на каву не даси? Так змно, що аж дрижкаків найвса. «Гаразд», — міркую я і, тільки б відчепився, В бляшанці «Нескафе» гарячий ставлю перед ним.	— Дівчино, мені б оце лише триста вон, надто холодно ж бо. Купую в автоматі «Нескафе» за шістсот і ставлю перед ним.	Ось бачу на табло швидкий я лігер плин. Читаю: потяг до столиці Іце на стільки-то хвилин... Хвилин на десять забариться.	Повідомлення «Електричка до Сеула запізнюється ще на 10 хвилин» Швидко промайнуло на табло.

Прислівнику «надто» в лівій колонці, який підкреслює міру або ступінь, відповідає гіперболічне порівняння «так [...], що аж [...]», наповнене сталим виразом.

Існують два погляди стосовно реакції головної героїні на безхатька: одні критики говорять про співчуття до нього (정골별, 2013; 김혜영, 2016, с. 167; 최재봉, 2012), інші — про жах і відчуття тривоги, викликані його зовнішнім виглядом, що пояснює бажання записати номер телефону (이상국, 2020) чи то відділку, чи то довідкової міністерства. Однак цілком імовірно, що жінку охопили обидва почуття під час зустрічі з незнайомцем, тож видається доцільним відтворити зазначені інтерпретації описаної ситуації в перекладі. Тому й маємо щось на кшталт потоку свідомості: згода на виконання прохання безхатька, але водночас бажання швидше відкараскатися від вимушеного спіткання.

До «втрат» можна віднести те, що не вдалося зберегти інформацію про суму, на яку розраховував жебрак, і вартість «Нескафе». Слово «бляшанка» уводиться для компенсації його опущення в передостанній строфі.

<i>П'ята строфа</i>	<i>Відповідник з верлібру</i>
— Та не такої, а в стаканчику б мені... Тієї, солоденької кавусі... — Сказав, немов були ми друзі. Окей — і каву з молоком я простягаю візаві.	— Та не такої, а тієї солодкої кави у стаканчику. Купую в автоматі каву з молоком за триста вон і ставлю перед ним.

І знову питання ціни залишається поза дужками, як і те, що з римованого перекладу не впливає факт щедрості головної героїні, яка на «Нескафе» витратила вдвічі більше, ніж у неї попросили. Хоча, з іншого боку, здоровий глузд підказує, що продукт у бляшанці дорожчий за каву в стаканчику.

Категорична відмова, що її продемонстрував безхатько замість подяки, може бути сприйнята як прояв безцеремонності та фамільярності. Тому доречним видається введення виділеного речення з порівнянням. «Окей» — ознака внутрішньої згоди виконати забаганку незнайомця, перш ніж повторно купувати каву. Уведення цього запозичення не буде чудернацьки виділятися на фоні інших англіцизмів, яких досить багато в оригіналі: 플랫폼 *p'ŭllaetp'om* (< platform «платформа»), 팬티 *p'aent'i* (< panty «труси»), 커피 *k'ŏp'i* (< coffee «кава»), 코트 *k'ot'ŭ* (< coat «пальто»), 캔 *k'aen* (< can «бляшанка») тощо.

Виокремлена вставка є повтором основної інформації. Вона залучається для римунання й водночас не дає відхилитися від оригіналу.

<i>Сьома строфа</i>	<i>Відповідник з верлібру</i>
Біжать окремі фрази і слова... Майнуло: «центр зайнятості», «Дурі»... Чи не поплутала із «відділком», бува? Перемішались ноти в партитурі...	«Центр зайнятості міста Чхонан “Дурі” (чи, може, йшлося про поліцейський відділок?)»

Усі виокремлення належать до уточнень. Опис фрагменту ситуації довершує метафора, побудована на подібності незлагодженого плинду думок до змішаності нот.

<i>Восьма строфа</i>	<i>Відповідник з верлібру</i>
Ось номер телефону наздогін. Чи то чергового, чи довідкової «Мінжін» — Жіноче міністерство, іншими словами — Не стишують ходи, пливуть слова рядками.	041-566-1989 телефон чергового довідкової при Міністерстві гендерної рівності».

«Ось номер телефону» є лексичною трансформацією генералізації, що застосовується замість подання громіздкого номера, а «наздогін» і «не стишують ходи, пливуть слова рядками» є засобом акцентування на способі подання інформації на табло.

«Мінжін» — перекладацький неологізм, утворений на основі подібності до скорочень на кшталт «Мінфін», але попри схожість форми зміст лексеми потребує експлікації, що її додано в тексті перекладу. Варто зауважити, що такий спосіб навіть допомагає точніше передати значення корейського оригінального терміна 여성부 «*досл.*: Міністерство жінок [*або*: жіноче міністерство]».

<i>Дев'ята строфа</i>	<i>Відповідник з верлібру</i>
І, наче номер той — важливий, Немов якесь раптове відкриття, Заходилаш шукати ручку метушливо З надією торкаючись кишень пальта.	Тієї ж миті похапцем заходилаш шукати ручку, Намагаючись намацати її в кишнях пальта.

Виокремлена частина належить до логічних умовиводів, заснованих на імплікатурах оригінального дискурсу: навряд чи головна героїня відчула би потребу шукати ручку, якби номер не видався їй важливим. Уведення порівняння «немов <...>» узгоджується з похапливістю рухів, а плеонастичного виразу «з надією» — зі сподіваннями відшукати ручку.

<i>Десята строфа</i>	<i>Відповідник з верлібру</i>
І раптом мац — ще теплий «Нескафе» в кишені — Прогнало відчуття тепла журбу. Думки завирували, мов скажені, І пригадалися рядки із Лі Сонбу	Аж раптом пальці торкнулися теплої бляшанки «Нескафе». Як там у тому вірші Лі Сонбу,

Додані рядки служать ніби логічним заповненням лакуни оригіналу, що утворюється між моментом доторку та пригадуванням поезії. Адже можна припустити, що тепло розвіяло пригнічений стан і розтопило відчуття тривоги, викликавши бурхливий потік емоцій.

«думки завирували»), неологізм («Мінжін»), порівняння («мов...», «немов...») тощо. Уживається багато стилістично забарвленої лексики: народно-поетичних («нічка»), рідко вживаних («неталан»), розмовних («забаритися», «зирк», «дрижаки», «даси», «кавуся») форм тощо. Таким чином, у римованому перекладі зміни торкнулися передусім римо-ритмічної організації, емоційно-експресивної забарвленості та прагматики твору.

Іншими словами, у римованих рядках подекуди відбувається прирощення експресивності та образності на нейтральному відрізку оригіналу, а також трапляється композиційна реструктуризація тощо. Ясна річ, подібні трансформації зумовлені тиском із боку поетичної форми, проте, як доречно зазначають рецензенти, це «має відтінок словесного штукарства, чуттєвої надмірності і додаткових конотацій».

Зазначені перетворення в римованому варіанті перекладу не йдуть на користь загальній концептуальній програмі першоджерела. Хоч на перший погляд основним надбанням може здатися наявність звичної для україномовного реципієнта рими, проте, за уточненням рецензентів, «рима сама по собі без налаштованого ритму — не надає мелодійності тексту»⁸.

Як відомо, ритм у поезії є сенсотворчим і транслює певний настрій, відтак за сенсово-емоційними домінантами перший переклад розставляє соціальні акценти через стан тривоги та особистісної незахищеності, проте другий варіант не передає зазначеного семантичного ореолу.

Отже, проведений експеримент із пошуку римованого варіанта є прикладом невдалої спроби перекладу. Це лише доводить, що «одомашнення» за рахунок залучення рими будь-якою ціною може бути малоперспективною перекладацькою стратегією. Варіант у формі верлібру, за словами М. Нечипоренко, показує, що менш традиційна для нас форма вірша має свою красу, яка багато в чому яскравіше базується на цій формі, її стриманості, недекоративності. Логічним продовженням експериментально-наукових пошуків розвідки може бути подання варіанта у формі білого вірша.

Насамкінець хотілося б висловити надію, що обидва запропоновані варіанти — і у формі верлібру, і римованих строф, — а також коментарі стануть у пригоді під час практичних занять із перекладу корейських художніх творів, адже матеріалом аналізу мають право бути обидва переклади. Зіставлення відповідників із першоджерелом буде корисним під час підготовки

⁸ Видається доцільним процитувати рецензію стосовно такого аспекту, як особливості ритміки українського віршування: «Ритм пропонованого перекладу настільки рваний, <...> що змусить читача постійно втрачати мелодику і сугестію тексту, а відтак збиватись з думки, і як наслідок — не відчуті трансльовану емоцію. Римована поезія використовує перебиття ритму украї рідко і з певною метою, а саме — зупинити читача і за контрастом ввести в певний новий емоційний стан. Коли ж ритм міняється значне число разів (як у пропонованому перекладі), то неминуче втрачається цілісність поетичного висловлювання».

<i>Одинадцята строфа</i>	<i>Відповідник з верлібру</i>
«Весна прийде, хоч і не жди її» — так, наче? Отак, бува, читаєш про «Мінжін», А підсвідомо прагнеш ти, одначе Торкнутися поезії вершин.	«Весна приходить, хоч і не чекай на неї», либонь? Тієї ночі полпугала поезію з міністерством.

Вживання дієслова «читати» насправді є відтворенням відповідної лексеми оригіналу, а виокремлені фрагменти наголошують не на самому факті плутанини, а на її логічній причині.

Таким чином, створення додаткового стилістичного й естетичного ефекту за допомогою рими — завдання не з простих, але водночас таке опрацювання твору, як часто зазначається в літературі, і робить перекладача співавтором. Занурюючи оригінальний текст у простір культурних цінностей мови перекладу, необхідно попідкуватися про відповідну художню форму, звукову організацію, емоційний настрій тощо. Іншими словами, йдеться про велику відповідальність, адже зміни не мусять спотворювати оригінальний текст, а використовувати можна лише те, чого не забороняє основна ідея авторського задуму, експліцитні та імпліцитні виміри дискурсу. Загалом можна сказати, що під час роботи з римою перекладач набагато більше обмежений у «дозволенних» ресурсах, ніж коли маємо на меті отримати верлібр.

Та чи вдалося досягти бажаного результату у випадку другого експериментального перекладу? Підіб'ємо підсумки, посиливши власні спостереження враженнями колег і рецензентів⁷.

При порівнянні верлібру з римованим віршем слід визнати, що в останньому темп дещо уповільнюється, змінюється метрика, збільшується частка внутрішнього діалогу головної героїні, навіть виникають нові стилістичні та виражальні засоби — персоналізовані вирази («в обіймах сутінок», «потяг забарився», «літери пливуть», «фрази [слова] біжать», «слова пливуть», «відчуття прогнало»), сталий зворот («наїстися дрижаків»), плеоназм («це все, що **голе** тіло покривало»), метафора («перемішались ноти в партитурі»),

⁷ Принагідно висловлюю сердечну подяку викладачці перекладу КНУ ім. Шевченка Мирославі Нечипоренко та анонімним колегам — рецензентам статті за уважне прочитання матеріалу і фахові коментарі.

фахівців, бо, як писав Богдан Лепкий, «навіть не цілком вдатні переклади посувають вперед техніку переводів і бувають тими сходами, що по них другі дійдуть аж на шпиль» (2013, с. 398). Є сподівання, що подальша робота в цьому напрямку дасть майбутнім спеціалістам змогу долучитися до дискусії та запропонувати власні, кращі варіанти перекладу, й собі ставши україномовними співавторами корейської літератури.

Покликання

- Лепкий, Б. (2013). До питання про переклади ліричних поезій. *Парадигма: збірник наукових праць*, 7, 387–398. <http://www.inst-ukr.lviv.ua/files/paradygma/387-398-lb.pdf>
- Baker, M. (1992). *In Other Words*. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203133590>
- Miller-Naudé, C., & Naudé, J. (2010). The translator as an agent of change and transformation: The case of translating biblical proverbs. *Old Testament Essays*, 23, 2, 306–321. http://www.scielo.org.za/scielo.php?script=sci_arttext&pid=S1010-99192010000200005&lng=en&tlng=en
- Ryzhkov, A., & López Rocha, N. (2017). Hallyu y su percepción por los jóvenes coreanos en el contexto de la Marca País coreana. *Revista Digital Mundo Asia Pacifico*, 6(11), 6–26. <https://doi.org/10.17230/map.v6.i11.01>
- Venuti, L. (2013). *Translation Changes Everything: Theory and Practice*. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203074428>
- 김민정. (2009). 그녀가 처음, 느끼기 시작했다. 서울: 문학과 지성사.
- 김민정. (2017). 아름답고 쓸모없기를. 파주: 문학동네.
- 김혜영. (2016). 환상 극장에 출현하는 분열된 주체들: 김민정의 시를 중심으로, *비평과 이론*, 21, 3, pp. 151–174. <https://doi.org/10.19116/theory.2016.21.3.151>
- 라동철. (2009). 날것의 언어로 ‘엄숙’을 조롱... ‘그녀가 처음, 느끼기 시작했다’ 김민정, *국민일보*. <http://news.kmib.co.kr/article/view.asp?arcid=0002388181>
- 이상국. (2020). 김민정의 ‘그녀가 처음, 느끼기 시작했다’, *아시아경제*. <https://www.asiae.co.kr/article/2013111211081750172>
- 정끝별. (2013). 그녀가 처음, 느끼기 시작했다, *경향신문*, <https://m.khan.co.kr/opinion/column/article/20131002208315>

최재봉. (2012). 읽다 보면 나올까요, 내 삶의 제목, *한겨레*. <https://www.hani.co.kr/arti/PRINT/529282.html>

References (translated and transliterated)

- Baker, M. (1992). *In Other Words*. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203133590>
- Choi, J. (2012). Ikta pomyön naolkkayo, nae samüi chemok [Would it come out if I read, the title of my life?]. *Hankyoreh*. <https://www.hani.co.kr/arti/PRINT/529282.html>
- Jeong, K. (2013). Künyöka ch’öüm, nükkigi sijakhaetta [For the first time... she started to feel]. *Kyunghyang Shinmun*. <https://m.khan.co.kr/opinion/column/article/201310022208315>
- Kim, H. Y. (2016). Hwansang kükchange ch’urhyönhanün punyöltoen chuch’edül: Kim Min-jöngüi sirül chungsimüro [The Split Subjects of Fantasy Theater: Focusing on Minjung Kim’s Poems]. *The Journal of Criticism and Theory*, 21, 3, 151–174. <https://doi.org/10.19116/theory.2016.21.3.151>
- Kim, M. (2009). *Künyöka ch’öüm, nükkigi sijakhaetta* [For the first time... she started to feel]. Moonji Publishing.
- Kim, M. (2017). *Arümdapko ssülmoöpkiiril* [May it be beautiful and useless]. Munhakdongne Publishing Corp.
- Lee, S. (2020). Kim Min-jöngüi ‘künyöka ch’öüm, nükkigi sijakhaetta’ [‘For the first time... she started to feel’ by Kim Min-Jeong]. *Asia Business Daily*. <https://www.asiae.co.kr/article/2013111211081750172>
- Lepkyi, B. (2013). Do pytannia pro perekłady lirychnykh poezii [Concerning the translations of lyrical verses]. *Paradyhma: zbirnyk naukovykh prats*, 7, 387–398. <http://www.inst-ukr.lviv.ua/files/paradygma/387-398-lb.pdf>
- Miller-Naudé, C., & Naudé, J. (2010). The translator as an agent of change and transformation: The case of translating biblical proverbs. *Old Testament Essays*, 23, 2, 306–321. http://www.scielo.org.za/scielo.php?script=sci_arttext&pid=S1010-99192010000200005&lng=en&tlng=en
- Ra, D. (2009). Nalkötüi önöno ‘ömsuk’ül chorong... ‘künyöka ch’öüm, nükkigi sijakhaetta’ Kim Min-jöng [Mockery of “strictness” in raw language... Kim Min-Jeong of ‘For the first time... she started to feel’]. *Kukmin Ilbo*. <http://news.kmib.co.kr/article/view.asp?arcid=0002388181>
- Ryzhkov, A., & López Rocha, N. (2017). Hallyu y su percepción por los jóvenes coreanos en el contexto de la Marca País coreana. *Revista Digital Mundo Asia Pacifico*, 6(11), 6–26. <https://doi.org/10.17230/map.v6.i11.01>
- Venuti, L. (2013). *Translation Changes Everything: Theory and Practice*. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203074428>

Andrii Ryzhkov

National Autonomous University of Mexico

THE LABORATORY OF TRANSLATION OF KOREAN POETRY INTO UKRAINIAN: KIM MIN-JEONG’S VERSE “FOR THE FIRST TIME... SHE STARTED TO FEEL”

This paper offers two versions of a poem by the contemporary South Korean poetess Kim Min-Jeong translated into Ukrainian. Both translations are accompanied by corresponding comments, making it possible for the reader to have a glimpse at the process of transformations that occur with the original work: its tempo, metrics, stylistic and expressive means, etc. To this end, the process of decision-making in terms of selecting linguistic devices and other resources stemmed from the translation of the verse “For the first time... she started to feel” is the object of this paper. The goal of the research is to demonstrate the logic underlying the corresponding decisions. At the same time, it should be noted that this paper is not aimed at providing a comprehensive analysis of all the aspects that may arise from translation of the original, but rather focuses on several examples.

Given the steadfast development of Korean studies in Ukraine and due to the growing interest in Korean language, literature and culture, this study will hopefully be useful for translation classes of Korean literature into Ukrainian as a material for comparative analysis with the original

in order to have a better look at possible forms and variants of shifts and transformations. Thus, the relevance of this analysis can be explained in terms of practical needs of Korean studies in Ukraine, whereas its novelty is apparent due to the lack of translated works, accompanied by comments.

The poetic style of Kim Min-Jeong catches attention due to its frankness, criticism and straightforwardness, and since the poetess addresses completely non-lyrical and complicated topics.

As a result, the study demonstrates the mechanisms employed by the translator by applying two different approaches. In particular, it demonstrates what happens to the pace, expressive and stylistic means, etc. On the other hand, the article assumes that there is no single correct method or form of translation. Therefore, the analysis invites to reflect upon the appropriateness and necessity of taking certain translation decisions and thus emphasizes the importance of the process of self-reflection when working with the original.

Keywords: Korean-Ukrainian translation; Korean poetry; Kim Min-Jeong; translation analysis; commented translation; Korean literature.

Стаття надійшла до редколегії 03.08.2021